

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดการกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 80 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 เป็นชาวไทย 40 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ประกอบด้วย

นักศึกษาชาวไทยจำนวน 20 คนซึ่งในการจัดลำดับเกียรติภูมิอาชีพ นักศึกษาจัดอยู่ในเกียรติภูมิช่วงชั้นต่ำ (Rose, 1988)

นักธุรกิจชาวไทยจำนวน 20 คนซึ่งในการจัดลำดับเกียรติภูมิอาชีพ นักศึกษาจัดอยู่ในเกียรติภูมิช่วงชั้นกลาง (Rose, 1988)

โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชาวไทยนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในแคนาดา และเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษานั้นต้องมีคะแนน Test of English as a Foreign Language (TOEFL) 550 คะแนนขึ้นไปและเพื่อความรวดเร็วและเชื่อถือได้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มบุคคลที่สามารถเป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางชมรมนักเรียนไทยในแวนคูเวอร์ และ The Thai Society of Vancouver และอาศัยอยู่ในประเทศแคนาดาไม่เกิน 1 ปีทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นนักเรียนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและกำลังศึกษาในโปรแกรม Post Graduate ในสถาบันหรือมหาวิทยาลัยในแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจชาวไทยนั้น เป็นกลุ่มตัวอย่างที่และเป็นสมาชิกผู้ประกอบการในเมืองแวนคูเวอร์ ทั้งนี้เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศแคนาดาไม่เกิน 1 ปี

กลุ่มที่ 2 เป็นชาวแคนาเดียน 40 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ประกอบด้วย

นักศึกษาจำนวน 20 คนและนักธุรกิจจำนวน 20 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวแคนาเดียนนี้เป็นกลุ่มที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ (Mother Tongue) และเป็นสมาชิกผู้ประกอบการในเมืองแวนคูเวอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม Discourse Completion Test (DCT) ออกแบบโดย บีบี และคณะ (Beebe et al., 1990) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้อย่างแพร่หลายในการศึกษาวัจนกรรมทั้งในระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาเดียวกันและกลุ่มคนที่ใช้ภาษาแตกต่างกัน โดยแบบสอบถามมีการกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 12 สถานการณ์ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบปฏิเสธภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น สถานการณ์การตอบปฏิเสธการขอเรื่อง 3 สถานการณ์ สถานการณ์การตอบปฏิเสธคำเชิญ 3 สถานการณ์ สถานการณ์การตอบปฏิเสธข้อเสนอ 3 สถานการณ์และสถานการณ์การตอบปฏิเสธการแนะนำ 3 สถานการณ์ (ภาคผนวก ก) โดยในแต่ละสถานการณ์ได้มีการกำหนดสถานภาพของคู่สนทนาเป็น 3 สถานภาพ คือ ผู้ตอบปฏิเสธมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง ผู้ตอบปฏิเสธมีสถานภาพเท่าเทียมกับผู้ฟัง และผู้ตอบปฏิเสธมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง (ภาคผนวก ข)

1. แบบสอบถาม สถานการณ์ในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ

1.1 ฉาก (Setting) เป็นส่วนที่บอกถึงสถานการณ์และมีเหตุการณ์ที่บ่งบอกถึงการแสดงวัจนกรรมที่ต้องตอบปฏิเสธ ได้แก่ วัจนกรรมการขอเรื่อง วัจนกรรมการเสนอ และวัจนกรรมการเชิญวัจนกรรมการแนะนำ เช่นข้อความที่เน้นตัวหนาดังตัวอย่าง

Situation: A friend invites you to dinner, but you really cannot stand this friend's fiancé.

1.2 แรงจูงใจ (Motive) คือองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นว่าต้องการการตอบปฏิเสธในสถานการณ์นั้น ๆ โดยแรงจูงใจที่ปรากฏต้องไม่เป็นการชี้นำในการตอบปฏิเสธ เช่นข้อความที่เน้นตัวหนาดังแสดงในตัวอย่าง

Situation: A friend invites you to dinner, **but you really can't stand this friend's fiancé.**

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำขึ้นระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2554 ถึง เดือนธันวาคม 2554 มีขั้นตอนดังนี้ โดยการให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มตอบเขียนแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. แนะนำตัวเองต่อกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวแคนาเดียนว่า “Excuse me. I am a graduate student. I am doing research entitled ‘Refusal Strategies used by Canadian and Thais’, and my participants are students and business people. Could you be my participants? และใช้วิธีการแนะนำตัวในลักษณะเดียวกันนี้ต่อกลุ่มตัวอย่างคนไทย หากกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติดังกล่าว คือ เป็นนักศึกษาหรือนักธุรกิจและยินดีให้ความร่วมมือจะตอบรับผู้วิจัยจะดำเนินการในข้อต่อไป

2. อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงจุดประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการศึกษาถึงกลวิธีการตอบปฏิเสธของบุคคลที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแต่อย่างใด รวมทั้งชี้แจงว่ากลุ่มตัวอย่างต้องเขียนปฏิเสธบุคคลที่กำหนดไว้ในแต่ละสถานการณ์เท่านั้น โดยใช้กลวิธีการตอบปฏิเสธในสถานการณ์ที่กำหนด

3. กลุ่มตัวอย่างอ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบสอบถาม หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยสามารถถามจากผู้วิจัยได้

4. กลุ่มตัวอย่างเขียนตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม

การจัดกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามงานวิจัยข้อที่ 1 ที่ต้องการศึกษาถึงกลวิธีการตอบปฏิเสธของชาวแคนาเดียนและชาวไทย จึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การแบ่งหน่วยคิด

ผู้วิจัยทำการแบ่งหน่วยคิดตามหลักเกณฑ์ของ ชาเฟ้ (Chafe, 1980) ซึ่งเป็นการแบ่งประโยคที่เขียนตอบในแบบสอบถามออกเป็นหน่วยคิด โดยหนึ่งหน่วยคิดประกอบไปด้วยหนึ่งประโยคอิสระตัวอย่างเช่น

Situation: A friend invites you to dinner, but you really can't stand this friend's fiancée.

Friend: How about coming over for dinner Sunday night? We're having a small dinner party.

You: “I'm sorry, I already have plan. Maybe next time.”

Friend: O.K., maybe another time.

จากประโยคที่สองข้างต้น สามารถแบ่งหน่วยคิดออกเป็น 3 หน่วยคิดคือ

หน่วยแรก I'm sorry

หน่วยที่สอง I already have plan

หน่วยที่สาม Maybe next time

หลังจากแบ่งหน่วยคิดแล้ว ผู้วิจัยทำการจำแนกหน่วยคิดที่ได้เข้าสู่กลวิธีการตอบปฏิเสธประเภทต่าง ๆ

2. การจำแนกหน่วยคิดออกเป็นกลวิธีการตอบปฏิเสธ

ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และจำแนกหน่วยคิดที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ 2 ประการตามแนวคิดของ บีบี และคณะ (Beebe et al., 1990) (ภาคผนวก ก) คือ

2.1 การแสดงวัจนกรรมแบบตรงซึ่งเป็นการพิจารณาการปรากฏของคำหรือข้อความในหน่วยคิดซึ่งมีความหมายประจำรูปภาษาที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นกลวิธีการปฏิเสธประเภทใด เช่น หน่วยคิดที่ปรากฏข้อความ “No” “I can’t” “I don’t think so” สามารถจำแนกเป็นกลวิธีการปฏิเสธแบบตรง

2.2 การแสดงวัจนกรรมแบบอ้อม เป็นเกณฑ์ที่นำมาวิเคราะห์หน่วยคิดที่ไม่ปรากฏคำหรือข้อความซึ่งมีความหมายประจำรูปภาษาว่าเป็นการตอบปฏิเสธ แต่หน่วยคิดนั้นปรากฏอยู่ในข้อความที่ทำหน้าที่เป็นการตอบปฏิเสธ ซึ่งบางครั้งข้อความที่กล่าวออกมาอาจมีรูปแบบภาษาที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการตอบปฏิเสธปรากฏอยู่ในหน่วยคิดใดหน่วยคิดหนึ่ง ในขณะที่บางข้อความอาจไม่มีรูปแบบภาษาที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการตอบปฏิเสธปรากฏอยู่ได้เลย แต่เมื่อพิจารณาข้อความจากบริบททั้งหมดร่วมกันแล้ว สามารถทราบได้ว่าผู้พูดมีเจตนาให้ข้อความนั้น ๆ ทำหน้าที่ตอบปฏิเสธตัวอย่างเช่น หน่วยคิดที่ปรากฏคำว่า “I am sorry.” เป็นการตอบปฏิเสธโดยแสดงความเสียใจ (Statement of Regret) หรือหน่วยคิดที่ปรากฏคำว่า “wish” “love to” เป็นการตอบปฏิเสธโดยแสดงความปรารถนาว่าควรจะทำตามความต้องการของกลุ่มสนทนาได้ (Wish) ตัวอย่างเช่น “I wish I could make it.” เป็นต้น ดังนั้น หน่วยคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในข้อความที่อยู่ในบริบทของการตอบปฏิเสธ จึงจัดเป็นหนึ่งกลวิธีที่นำไปสู่การตอบปฏิเสธ หรือจัดเป็นหนึ่งกลวิธีที่อยู่ในบริบทของการตอบปฏิเสธ

3. การจแนกความถี่ในการปรากฏของกลวิธีตอบปฏิเสธ

ผู้วิจัยนับความถี่ในการปรากฏของกลวิธีตอบปฏิเสธจากหน่วยคิดที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่า เป็นกลวิธีการตอบปฏิเสธประเภทใด ซึ่งการวิเคราะห์ประเภทของการตอบปฏิเสธใช้หลักเกณฑ์ของบีบีและคณะ (Beebe et al., 1990) โดย 1 หน่วยคิด นับเป็นการปรากฏของกลวิธีการตอบปฏิเสธประเภทนั้น 1 ครั้ง หากคำตอบจากหน่วยคิดที่จัดเป็นกลวิธีตอบปฏิเสธประเภทเดียวกันมากกว่า 1 ครั้ง ให้นับตามจำนวนของหน่วยคิด

ตัวอย่างเช่น

I’ve just bought it. I’m very protective of it, it was very expensive. I’m sorry.

จากประโยคข้างต้น สามารถแบ่งหน่วยคิดออกเป็น 4 หน่วยคิดคือ

หน่วยแรก I've just bought it. [Reason]

หน่วยที่สอง I'm very protective of it [Reason]

หน่วยที่สาม it was very expensive. [Reason]

หน่วยที่สี่ I'm sorry. [Expression of regret]

ข้อความที่ทำตัวหนานั้นเป็นหน่วยคิดที่จัดอยู่ในกลวิธีตอบปฏิเสธแบบให้เหตุผล [Reason] เหมือนกัน แม้จะปรากฏอยู่ในคำตอบเดียวกัน แต่การเน้นความถี่ให้นับเป็นการปรากฏการตอบปฏิเสธโดยการให้เหตุผล 3 ครั้งและการตอบปฏิเสธ โดยแสดงความเสียใจ [Expression of regret] 1 ครั้ง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละคำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541)

$$\text{ร้อยละในการปรากฏของแต่ละกลวิธี} = \frac{\text{ความถี่ในการปรากฏของแต่ละกลวิธี} \times 100}{\text{จำนวนครั้งในการปรากฏของกลวิธีทั้งหมด}}$$

2. สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

เพื่อตอบคำถามงานวิจัยข้อที่ 2 เกียรติภูมิอาชีวะส่งผลต่อการตอบปฏิเสธหรือไม่และคำถามงานวิจัยข้อที่ 3 สถานภาพทางสังคมของผู้ตอบปฏิเสธมีผลต่อการตอบปฏิเสธหรือไม่ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ Chi-square (ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2540) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยแบ่งการคำนวณออกเป็น 2 ครั้ง ตามคำถามงานวิจัย

ครั้งที่ 1 คำถามวิจัยข้อที่ 2 เกียรติภูมิอาชีวะส่งผลต่อการตอบปฏิเสธหรือไม่ สมมติฐาน คือ $H_0 =$ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการตอบปฏิเสธกับเกียรติภูมิอาชีวะ

$H_1 =$ มีความสัมพันธ์ระหว่างการตอบปฏิเสธกับเกียรติภูมิอาชีวะ

ครั้งที่ 2 คำถามงานวิจัยข้อที่ 3 สถานภาพทางสังคมของผู้ตอบปฏิเสธมีผลต่อการตอบปฏิเสธหรือไม่

สมมติฐาน คือ $H_0 =$ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการตอบปฏิเสธกับสถานภาพทางสังคม

$H_1 =$ มีความสัมพันธ์ระหว่างการตอบปฏิเสธกับสถานภาพทางสังคม

จากสมมติฐานข้างต้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบสมมติฐานจากสถิติ ดังนี้
โดยขั้นแรก หาค่าความถี่ที่คาดหวังจากสูตร

$$E_{ij} = N p_{ij} = \frac{(R_{Ti})(C_{Tj})}{N}$$

เมื่อ	RT	=	ผลรวมของสมาชิกในแถว
	CT	=	ผลรวมของสมาชิกในคอลัมน์
	N	=	จำนวนสมาชิกทั้งหมด

จากนั้นนำมาแทนค่าเพื่อหาค่า Chi-square ดังสูตร

$$\chi^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$

เมื่อ	O	=	ความถี่ที่ต้องการศึกษา
	E	=	ความถี่ที่คาดหวัง

การทดสอบนัยสำคัญ โดยการเปรียบเทียบค่าที่คำนวณได้กับค่าที่ได้จากการเปิดตาราง
Chi-Square เพื่อหาค่า Degree of Freedom ดังสูตร

$$df = (C-1)(R-1)$$

เมื่อ	C	=	จำนวนคอลัมน์
	R	=	จำนวนแถว